

Już starożytni Rzymianie... O tym, jak (nie) inspiruje prawo rzymskie. *Già nell'antica Roma? - Ovvero come il diritto romano non è sempre un modello.* Sprawozdanie z konferencji ku pamięci Profesora Witolda Wołodkiewicza, Warszawa, 1-2 czerwca 2022 roku*

Konferencja *Już starożytni Rzymianie... O tym, jak (nie) inspiruje prawo rzymskie. Già nell'antica Roma? - Ovvero come il diritto romano non è sempre un modello* ku pamięci zmarłego w ubiegłym roku profesora Witolda Wołodkiewicza, zorganizowana przez Katedrę Prawa Rzymskiego i Antycznego Uniwersytetu Warszawskiego, odbyła się w gmachu dawnej Biblioteki Uniwersyteckiej Uniwersytetu Warszawskiego w dniach 1 i 2 czerwca 2022 r. Językiem przewodnim konferencji oraz przeważającej części wystąpień był język włoski, co stanowiło przede wszystkim wyraz kontynuacji zainicjowanej przez prof. Witolda Wołodkiewicza wieloletniej współpracy Katedry Prawa Rzymskiego i Antycznego Uniwersytetu Warszawskiego z Katedrą Prawa Rzymskiego Università degli Studi di Napoli Federico II. Wydarzenie składało się z pięciu paneli, z których trzy odbyły się pierwszego dnia, tj. w środę, 1 czerwca, pozostałe dwa natomiast – w czwartek, 2 czerwca 2022 r.

Konferencję otworzył 1 czerwca o godzinie 10:00 dziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, prof. dr hab. Tomasz Giaro, który objął całe wydarzenie honorowym patronatem. Po uroczystym powitaniu przyszedł czas na rozpoczęcie pierwszego panelu, moderowanego w języku niemieckim przez prof. Andreea Wacke z Universität zu Köln.

---

* Konferencja była dofinansowana w ramach grantu z VI edycji Małych Grantów Centrum Badań nad Cywilizacjami Starożytnymi/Centre for Research on Ancient Civilizations Uniwersytetu Warszawskiego.

Na początku nastąpiło odczytanie pierwszego referatu, którego autor, prof. Luigi Capogrossi Colognesi, profesor emeritus na Università degli studi di Roma „La Sapienza”, nie mógł pojawić się w Warszawie osobiście. Referat prof. Capogrossi Colognesi, *I viaggi con Witold* odczytał kierownik Katedry Prawa Rzymskiego i Antycznego Uniwersytetu Warszawskiego, dr hab. Jakub Urbanik, prof. ucz.

Jako druga w pierwszym panelu wystąpiła prof. Carla Masi Doria z Università degli Studi di Napoli Federico II. Profesor Masi Doria wygłosiła referat zatytułowany *Usò e (quasi) abuso del diritto romano nei percorsi argomentativi della Cassazione. Modello storico ed esempi dalla prassi* dotyczący wątków prawnorzzymskich w argumentacji włoskiego Sądu Kasacyjnego.

Ostatnie wystąpienie w ramach tego panelu, *Cattivi patriarchi? Il nomen romano e il semplicistico femminismo della Corte costituzionale italiana in tema di cognome*, przedstawił prof. Cosimo Cascione z Università degli Studi di Napoli Federico II. Referat prof. Cascione przeprowadził uczestników konferencji przez problematykę nadawania nazwisk od klasycznego prawa rzymskiego do najnowszej linii orzeczniczej włoskiego Sądu Konstytucyjnego.

Po przerwie rozpoczął się kolejny panel, który tym razem poprowadziła w języku włoskim występująca na początku konferencji prof. Carla Masi Doria z Università degli Studi di Napoli Federico II. Panel otworzyło wystąpienie prof. Pierangelo Buongiorno z Università degli Studi di Macerata zatytułowane *Caeeca sine iurisprudentia historia? Diritto romano e ricerca storica antichistica fra XX e XXI secolo*. Profesor Buongiorno podczas swojej prezentacji odtworzył historię najważniejszych badań romanistycznych od XX do XXI wieku.

Jako drugi głos zabrał prof. Andreas Wacke z Universität zu Köln, tym razem w roli panelisty. Profesor Wacke przedstawił w języku niemieckim referat pod tytułem *Ulpian Dig. L 1745 pr.: Eine klassische regula über den Erwerb von Rechten an eigenen Sachen*, który dotyczył klasycznego prawa rzeczowego.

Ostatnią panelistką była prof. Francesca Reduzzi z Università degli Studi di Napoli Federico II, która zaprezentowała referat zatytułowany *Gli equivoci della schiavitù volontaria*, dotyczący zagadnienia

dobrowolnego niewolnictwa od starożytnego Rzymu po dwudziestowieczne Stany Zjednoczone Ameryki.

Profesor Francesca Reduzzi podjęła się również moderowania ostatniego już panelu tego dnia. Jako pierwszy wystąpił w nim prof. José Luis Alonso z Universität Zürich z referatem *Dominium transferre*, w którym przedstawił problematykę przeniesienia własności w klasycznym prawie rzymskim.

Kolejne wystąpienie należało do dr. hab. Jerzego Krzynówka, prof. UWM, kierownika Katedry Prawa Cywilnego Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Profesor Krzynówek zaprezentował referat pod tytułem *Diritto romano - fra memoria e culto dei morti*.

Ostatnim prelegentem pierwszego dnia konferencji był prof. Jakob Stagl z Uniwersytetu Warszawskiego, który przedstawił referat zatytułowany *Titoli composti nelle Pandette: il tramonto di Bluhme*. W ramach referatu prof. Jakob Stagl zaprezentował częściowe wyniki swoich badań w ramach grantu z Narodowego Centrum Nauki MAESTRO-12 „Świątynia sprawiedliwości. Podwaliny systemowej interpretacji Digestów” realizowanego na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

Pierwszy dzień konferencji zamknęła dyskusja, która wywiązała się na kanwie ostatniego wystąpienia. Wzięli w niej udział między innymi prof. Cosimo Cascione i prof. Carla Masi Doria z Università degli Studi di Napoli Federico II, prof. Pierangelo Buongiorno z Università degli Studi di Macerata, moderatorka - prof. Francesca Reduzzi i autor - prof. Jakob Stagl.

Drugi dzień konferencji składał się już tylko z dwóch paneli. Pierwszy z nich rozpoczął się 2 czerwca 2022 r. o godzinie 9:30. Otworzyła go prof. Anna Tarwacka z Katedry Prawa Rzymskiego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie wystąpieniem zatytułowanym *Il censore nel teatro. L'uso del regimen morum nei confronti degli attori nella Roma repubblicana*. Profesor Tarwacka w swoim referacie przybliżyła uczestnikom i uczestniczkom konferencji tematykę kompetencji cenzora w odniesieniu do wykonywania zawodu aktora w republikańskim Rzymie.

Kolejną panelistką była dr hab. Agnieszka Kacprzak, prof. UTH z Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu, która przyleciała do Warszawy z Karl-Franzens-Universität Graz, gdzie odbywa aktualnie staż naukowy. Profesor Kacprzak wygłosiła referat zatytułowany *Le vie contorte del diritto romano – verso il regresso del fideiussore nelle codificazioni dell’Ottocento*.

Pierwszy panel zamknęło wspólne wystąpienie dr hab. Marii Nowak z Katedry Prawa Rzymskiego i Antycznego Uniwersytetu Warszawskiego i dr Marzeny Wojtczak z tej samej katedry, która w bieżącym roku akademickim przebywa na stypendium Fundacji Humbolta na Freie Universität Berlin. Wygłoszony w języku angielskim referat nosił tytuł *Social Networks and Legal Devices: How to Get Things Done in Late Antique Aphrodite?* i dotyczył stosowania prawa rzymskiego w tytułowej późnoantycznej egipskiej wiosce.

Po przerwie, ostatni już panel konferencji, moderowany przez prof. Marię Zabłocką z Katedry Prawa Rzymskiego i Antycznego Uniwersytetu Warszawskiego, rozpoczęła dr Anna Arpaia z tego samego uniwersytetu. Doktor Arpaia, w referacie zatytułowanym *Spatia interni ai frammenti nella Littera Florentina: spunti sul metodo della compilazione* zaprezentowała część badań prowadzonych w ramach kierowanego przez prof. Jakoba Stagła grantu NCN MAESTRO „Świątynia sprawiedliwości. Podwaliny systemowej interpretacji Digestów”.

Jako druga prelegentka wystąpiła dr hab. Zuzanna Benincasa, prof. ucz. z Katedry Prawa Rzymskiego i Antycznego Uniwersytetu Warszawskiego. Profesor Benincasa wygłosiła referat pod tytułem *Callimachus mutuuum pecuniam nauticam accepit – alcune considerazioni a proposito del testo di Scaevola Dig. XLV 1.122.1.*, dotyczący pożyczki morskiej opisanej przez Scaewolę w tekście zawartym w pierwszym tytule 45 księgi Digestów.

Ostatnim panelistą tego dnia, a zarazem ostatnim prelegentem całej konferencji był dr hab. Jakub Urbanik, prof. ucz., kierownik Katedry Prawa Rzymskiego i Antycznego Uniwersytetu Warszawskiego. W swoim wystąpieniu noszącym tytuł *Apices iuris: Sulle sottigliezze (non) necessarie dei giuristi* prof. Urbanik przedstawił problematykę prawniczych subtelności w wybranych źródłach antycznych.

Konferencję zwińczyła dyskusja podsumowująca wystąpienia w ramach ostatniego panelu.

Wiktoria Saracyn*

---

* Wiktoria Saracyn, Uniwersytet Warszawski